

Białystok, dnia 9 lipca 2024 r.

Prof. dr hab. Agnieszka Małarewicz-Jakubów
Katedra Prawa Handlowego
Wydziału Prawa
Uniwersytetu w Białymstoku

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Sławomira Szejny pt. „Umowa o zastępstwo inwestycyjne”, napisanej pod opieką naukową Prof. dr hab. Rafała Adamusa

Uwagi wprowadzające

W związku z powołaniem mnie przez Radę Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Śląskiego na recenzentkę, przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej mgr Sławomira Szejny pt. „Umowa o zastępstwo inwestycyjne”, napisanej pod kierunkiem naukowym Pana Prof. dr hab. Rafała Adamusa.

Przedmiotem recenzji jest ocena, czy rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.) W szczególności: czy stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz czy Doktorant wykazał się ogólną wiedzą teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Recenzja obejmuje ocenę następujących kwestii:

1. Wybór tematu rozprawy
2. Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu
3. Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna rozprawy
4. Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa

1. *Wybór tematu rozprawy*

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam bardzo pozytywnie. Autor przeprowadza wieloaspektową analizę umowy o zastępstwo inwestycyjne. To jest istotna kwestia w praktyce gospodarczej. Zdecydowanie wśród wielu możliwości, jakie posiada inwestor w przedsięwzięciach

budowlanych, umowa o zastępstwo inwestycyjne nie jest umową „pierwszego wyboru”. Należy również do najskromniej opracowanych doktrynalnie, naukowo umów, związanych z procesem budowlanym. Brakuje opracowania o charakterze monograficznym tej umowy, opisanie jej cech charakterystycznych, określenia charakteru prawnego, wskazania jej zalet i wad. Tytuł pracy został sformułowany prawidłowo, a treść pracy jest zgodna z tytułem.

Podsumowując należy wskazać, że wybór tematu należy uznać za cenny i pożądany. Znajduje on swoje uzasadnienie zarówno w warstwie naukowej, jak i praktycznej. Nie mam wątpliwości, że recenzowana rozprawa jest oryginalnym ujęciem postawionego problemu naukowego.

2. *Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu*

Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów i zakończenia. Zawiera spis wykorzystanej literatury. Brakuje wykazu aktów prawnych, analizowanych w rozprawie. Uznaję to za pożądane, zwłaszcza, że w historycznej warstwie rozprawy, Autor analizuje szereg aktów prawnych już nieaktualnych, ale, zdaniem Doktoranta, mających obecnie znaczenie dla określenia charakteru prawnego umowy o zastępstwo inwestycyjne. W rozprawie przywoływane są liczne orzeczenia sądowe, wykaz tych orzeczeń również byłby w rozprawie pomocny. Struktura formalna pracy jest prawidłowa i podporządkowana wymogom, jakie wynikają z trafnie określonego celu badawczego, polegającego na zidentyfikowaniu dorobku doktryny, judykatury oraz orzecznictwa arbitrażowego w celu przedstawienia problematyki prawnej umowy o zastępstwo inwestycyjne (str. 12 rozprawy). Autor zachowuje właściwe proporcje między poszczególnymi rozdziałami. Za trafną należy także uznać kolejność zaprezentowanych w pracy zagadnień.

3. *Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna pracy*

Przedmiotem dysertacji jest przedstawienie problemów prawnych umowy o zastępstwo inwestycyjne. Sporny charakter prawny tej umowy, to znaczy posiadanie cech charakterystycznych dla kilku umów nazwanych (zlecenia, o świadczenie usług, o roboty budowlane) – zdaniem Doktoranta uniemożliwia wskazanie właściwego reżimu prawnego dla tej umowy. To samo dotyczy kwestii określenia pojęcia oraz zakresu zobowiązań stron stosunku zastępstwa inwestycyjnego wynikającego z umowy o zastępstwo inwestycyjne. Są to zagadnienia ważne i ciekawe, ale w rozprawie doktorskiej, na stopień naukowy, oczekiwałabym nie tylko zasygnalizowania analizowanych problemów, ale wskazania wprost tezy rozprawy oraz problemów badawczych lub chociażby pytań badawczych. W swoich badaniach Doktorant skoncentrował się na analizie tych kwestii dotyczących umowy o zastępstwo inwestycyjne, które budzą największe wątpliwości w praktyce gospodarczej. W związku z tym za właściwe uważam zrezygnowanie przez Autora

zrezygnowanie z analizy zagadnień odpowiedzialności stron umowy o zastępstwo inwestycyjne. Weryfikuje elementy treści umowy o zastępstwo inwestycyjne oraz podmioty mogące uczestniczyć w realizacji inwestycji w trybie zastępstwa inwestycyjnego. Wbrew temu, co wskazuje we wstępie do rozprawy Doktorant, praca nie jest przeprowadzeniem analizy prawnoporównawczej. Elementy porównawcze ograniczone są do bardzo ogólnej, wzmiankowej warstwy informacyjnej. W pracy w zadowalającym zakresie dokonano analizy orzeczeń sądowych w przedmiotowych kwestiach. Cenne i bardzo ciekawe są rozważania dotyczące historii umowy o zastępstwo inwestycyjne, dzięki czemu znakomicie Doktorant ukazuje ewolucję sposobu podejścia do tej umowy. Praca jest wielowątkowa, wskazuje szereg rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie. Generalnie, treść recenzowanej rozprawy wskazuje, że Doktorant umiejętnie i ze swobodą potrafi formułować problemy badawcze, których analizę, z uwzględnieniem różnych aspektów przeprowadza w dysertacji.

Autor postawił sobie za główny cel pracy – przedstawienie problematyki prawnej umowy o zastępstwo inwestycyjne na gruncie obowiązujących przepisów prawa, dorobku doktryny i judykatury oraz orzecznictwa arbitrażowego.

Osiągnięciu powyższych celów mogłyby sprzyjać hipotezy badawcze, których w rozprawie zabrakło. Wydaje się, że Doktorant za wystarczające uznał sformułowanie celu rozprawy, a wydaje mi się, że zweryfikowanie hipotezy, że charakter prawny umowy o zastępstwo inwestycyjne jest sporny i uniemożliwia wskazanie reżimu prawnego dla tej umowy - uczyniłoby z tej rozprawy pracę bardziej użyteczną w praktyce gospodarczej. Przecież Doktorant słusznie zauważa nieprecyzyjność rozwiązań prawnych, niejednorodną linię orzecniczą sądów i poszukuje najbardziej efektywnych instrumentów prawnych, sprzyjających funkcjonowaniu w praktyce gospodarczej umowy o zastępstwo inwestycyjne. Wobec takiego podejścia, niezrozumiałe jest niesformułowanie konkretnej hipotezy badawczej.

Użyte w dysertacji metody badawcze są poprawne, nie budzą większych zastrzeżeń. Podstawową metodą jest metoda formalno-dogmatyczna, co wynika z konieczności realizacji głównego celu pracy, polegającego na analizie rozwiązań normatywnych oraz kształtu regulacji prawnych, dotyczących umowy o zastępstwo inwestycyjne. Autor miał ambicję skorzystania z metody komparatystycznej, ale umieszczenie kilku uwag, we fragmencie rozprawy dotyczącej umowy o zastępstwo inwestycyjne typu powierniczego, na temat regulacji prawnych w Niemczech, Szwajcarii, Francji i Luksemburga nie realizuje tych ambicji, nie jest to właściwe stosowanie analizy prawnoporównawczej. Szkoda, bo byłoby to uzasadnione zakresem tematycznym rozprawy. Znakomicie natomiast Doktorant wykorzystuje metodę historycznej analizy aktów prawnych. Znaczna część pracy jest opisem genezy umowy o zastępstwo inwestycyjne, analizą pojęcia tego zastępstwa na przestrzeni lat. Rozważania te są bardzo ciekawe, mają ogromny walor

informacyjny. Dziwi jednakże używanie w tej części pracy terminologii pochodzącej z epoki szczęśliwie minionej (mam nadzieję), na przykład: "formowanie w Polsce aparatu służby inwestycyjnej". Świetnie, że Doktorant podkreśla, jaki był rodowód tej umowy (nie instytucji, jak błędnie kilkakrotnie w rozprawie zaznacza, np. str. 15), że pokazuje zależność bytu prawnego umowy od doraźnych, „na prędcę” uchwalanych aktów prawnych, jakimi były dekry, że uświadamia wpływ uchwał plenów partyjnych na kształt umów, ale nie uzasadnia to posługiwania się w tym miejscu językiem rodem z PRLu.

Na pozytywną ocenę zasługuje strona merytoryczna rozprawy.

W pierwszym rozdziale monografii, nie wiadomo z jakiego powodu zatytułowanym: „Zagadnienia wprowadzające”, Autor dokonuje historycznego przeglądu źródeł prawa umowy o zastępstwo inwestycyjne oraz analizuje ewolucję pojęcia tej umowy. Wzrost poznawczy tej części rozprawy jest ogromny. Rozważania są interesujące, a metoda historycznej analizy prawa została tu wykorzystana bardzo dobrze. Zaletą tej części rozprawy jest analizowanie umowy o zastępstwo inwestycyjne jako elementu procesu inwestycyjnego. Bez względu na kształt prawny tej umowy, była ona zawsze wpisana w proces inwestycji budowlanych, a jej znaczenie zawsze było istotne. Cenne są uwagi odautorskie dotyczące oceny przez Doktoranta analizowanych różnych definicji umowy o zastępstwo inwestycyjne.

W kolejnym rozdziale Autor omówił formy działania inwestora zastępczego oraz stosunki własnościowe, występujące między inwestorem zastępczym a inwestorem oraz osobami trzecimi. Chciałabym podkreślić, że analizy na temat zawarcia umowy o zastępstwo inwestycyjne w formie powierniczej mają najlepszy poziom merytoryczny w całej rozprawie. To rzeczywiście dogłębna, konsekwentna analiza prawno-dogmatyczna, stawianie pytań, próby udzielenia na nie odpowiedzi, poparte literaturą przedmiotu i poglądami wyrażonymi w orzecznictwie sądowym.

W trzecim rozdziale Doktorant prezentuje weryfikację podmiotów, które mogą być stronami umowy o zastępstwo inwestycyjne. Analizuje również treść stosunku zobowiązaniowego zastępstwa inwestycyjnego, prawa i obowiązki stron. To ciekawa i wartościowa część dysertacji.

Czwarty rozdział to charakterystyka formy zawarcia umowy o zastępstwo inwestycyjne. Zabrakło mi tutaj rozważań na temat specyfiki przedkontraktowych działań zmierzających do zawarcia tej umowy. Szczególną uwagę zwrócił Doktorant na problematykę przedawnienia roszczeń wynikających ze stosunku zastępstwa inwestycyjnego. To są interesujące rozważania na dobrym poziomie merytorycznym.

Każda część pracy jest podsumowana wnioskami, a pracę wieńczą właściwie, szeroko sformułowane konkluzje, zawierające propozycje *de lege lata* i *de lege ferenda*. Szkoda, że te

konkluzje, zamieszczone w zakończeniu, w znacznym stopniu są powtórzeniem cząstkowych wniosków, zamieszczanych po każdym rozdziale.

Wskazać jednak należy, że Doktorant trafnie identyfikuje zasadnicze problemy, jakie pojawiają się na płaszczyźnie dogmatycznej oraz w obszarze potencjalnych trudności praktycznych związanych z tematyką pracy.

4. Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa

Rozważania prowadzone przez Doktoranta są klarowne, napisane poprawnym językiem, a jednocześnie prezentują dobry poziom merytoryczny. Wywód naukowy jest konsekwentny i świadczy o opanowaniu techniki opracowania formalnej strony pracy naukowej. Ogólna ocena warstwy językowej nie budzi zastrzeżeń, praca została wykonana dosyć starannie, choć można spotkać nieliczne błędy stylistyczne, edycyjne, interpunkcyjne.

Dobór i wykorzystanie źródeł co do zasady nie budzi zastrzeżeń, zarówno literatura przedmiotu, jak i orzecznictwo zostały wykorzystane w zakresie zadowalającym. Brakuje zdecydowanie najnowszych, z ostatnich kilku lat, pozycji literatury. Nie mam jednak wątpliwości, że zaprezentowana literatura i orzecznictwo wskazują na dobre rozeznanie Doktoranta w opisywanej problematyce.

W rozprawie Autor poprawnie zastosował odsyłacze i przypisy. Jednoznacznie wskazuje to na dobrą znajomość warsztatu naukowego oraz wiedzę merytoryczną.

Konkluzja:

Rozprawa doktorska mgr. Sławomira Szejny pt. „Umowa o zastępstwo inwestycyjne” reprezentuje dobry poziom naukowy, tak w zakresie rozważań merytorycznych, jak i ujęcia metodologicznego. Nie ulega wątpliwości, że Doktorant przedstawił rozbudowaną analizę dogmatyczną polskiego systemu prawnego w odniesieniu do wybranego zagadnienia, z zaprezentowaniem, w wyczerpujący sposób, omawianych regulacji prawnych i wpływu ich stosowania na byt prawny umowy o zastępstwo inwestycyjne. Na pochwałę zasługuje sposób prezentacji przedmiotowych zagadnień: klarowny, uporządkowany, zawsze uzasadniony merytorycznie, co prowadzi Doktoranta/ do formułowania wniosków oraz postulatów de lege ferenda. Ogólna ocena rozprawy jest zatem jednoznacznie pozytywna.

Stosownie do ustalonych przez ustawodawcę standardów stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w zakresie prawa oraz poświadcza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Oznacza to, że rozprawa Pana Magistra Sławomira Szejny spełnia wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.), mającym zastosowanie w niniejszym przewodzie doktorskim.

Z pełnym przekonaniem wnoszę o dopuszczenie mgr Sławomira Szejny do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Prof. dr hab. Agnieszka Malarewicz-Jakubów